

סקירת הספר "אנשים מול אש"

רביד אברהם, חניך מחזור א' בתוכנית ארז

תוכנית ארז חרטת על דגלה להכשיר את מפקדי העתיד של זרוע היבשה. חניכי התוכנית, המיועדים לתפקידי פיקוד בגדודי היבשה, עוברים הכשרה מקיפה, ובמסגרתה ניתן דגש רב ללימוד המקצוע הצבאי. בתוך כך לומדים החניכים על חשיבות הקריאה של ספרות צבאית ככלי מרכזי ללימוד מנסיונם של אחרים. "מערכות" בשיתוף התוכנית נותן במה לסקירות נבחרות שכתבו החניכים, כחלק מקידום תרבות של קריאה ושיח מקצועי

שולחת קדימה. המסר שאקח מהספר לתפקידי הפיקוד הוא שאנסה להיות קצין ומפקד שנוגע בלב החיילים וחותר להבין כל אחד ועולמו. רק כך הכשרה באמת יכולה להיות שלמה, ונוכל לצמוח כארגון צבאי מודרני.

בין מלחמת העולם השנייה ו"חרבות ברזל"

מרשל כתב את ספרו לפני עשרות שנים, אבל אנחנו עדיין נופלים באותם מקומות; עדיין מדברים על "הכשרה מבצעית" בלי לגעת כמעט באתגר הנפשי; עדיין מצפים מחיילים להבין את הוראות הפתיחה באש בתנאי לחץ. מרשל טוען כי התגובה הרגשית היא טבעית, אבל ההכנה אליה חייבת להיות שיטתית. צה"ל לא תמיד יודע להכיל את השיחה הזו, ומרגיש שעדיף להכין לקרב מאשר להכין למחשבה על הרג והתמודדות עם מצבי קיצון נפשיים.

גם כיום, במלחמה בעזה ובשאר החזיתות, דבריו של מרשל מדויקים יותר מתמיד. ב-7 באוקטובר חזינו ביוזמות מרשימות של חיילים ומפקדים שקפצו מהבית הישר ללחימה, אבל לצד זאת אי אפשר שלא לראות כי הסמכות שניתנת למפקד הזוטר עדיין מוגבלת ולא מספקת. חיילים רבים חזרו מהקרבות כאשר הם פגועים נפשית, בלי הכנה מנטלית מתאימה או ליווי מספק. ככל שהתמשכו העימותים וגלשו לחזיתות נוספות, קרובות ורחוקות כאחת, הלך וגבר החסר והפעם גם בעורף. מרשל צדק - אש ויוזמה הם תנאים חיוניים לניצחון, אבל לא יופיעו לבד אם הצבא לא ישקיע גם באדם הלוחם, מבפנים. הוא הצליח לומר בקול ברור את שחיילים מרגישים בלחימה, אבל

לא תמיד יודעים להסביר. הספר מזכיר לנו שמלחמה היא קודם כול מפגש בין אנשים, ומציב אתגר גדול למפקדים לדעת לנהל לא רק אש, אלא גם את המורכבות האנושית שכרוכה בה.

כל קורס מ"כים, כל הכנה לשטח או אימון שכולל הכנה ללחימה עם ירי חי, חייבים לקרוא את הספר הזה. לא בשביל עוד תאוריה, אלא כדי להבין מה באמת עובר על החיילים ולמה, לפעמים, דווקא מי שלא יורה הכי צריך את המפקד לידו.

כאשר שהתחלתי לקרוא את הספר **אנשים מול אש** מאת ס.ל.א. מרשל (**מערכות**, 2001) ציפיתי לספר צבאי יבש, קשה לקריאה ולהבנה. מהר מאוד הבנתי כי אין המדובר בעוד ספר על טקטיקה, אלא ספר על בני אדם. הכותב חושף ממצא מפתיע: ברוב הקרבות במלחמת העולם השנייה, רק מיעוט מהחיילים ירו באמת לעבר האויב. לא בשל פחד, כי אם בשל חוסר מוכנות רגשית לבצע ירי קטלני. עקב כך, הדבר שעשה מרשל היה מהפכני - הוא לא הסתפק בדוחות מבצעיים, אלא דיבר עם חיילים.

זמן קצר אחרי קרבות, ודרך הראיונות שערך גילה שגם אם טכנית הוכשרו לכך - ברגע האמת פשוט לא יכלו ללחוץ על ההדק, וכך הכניס למשוואה את גורם האנושיות במערכה.

מרשל ניסה להבין את שבאמת קורה ללוחמים בזמן אמת, ולא מה שאמור לקרות לפי התו"ל. ביקורתו הייתה מכוונת למערכת, ולא לחיילים עצמם, ולטענתו הצבאות, כולל האמריקני, הכשירו חיילים כמו טכנאים, בלי להבין את המרכיב הנפשי. בספר הוא הביא דוגמה הפוכה: ביחידות שבהן ירו ירי מסיבי - עברו החיילים הכנה נפשית וחיוזק קשר עם מפקדיהם.

מה למדתי מהספר

במהלך המסלול שאלתי את עצמי איך אגיב כאשר אהיה תחת אש. הלוא תרגילים הם דבר אחד - אתה יודע שהם בטוחים ונעשים כבר שנים בצבא. כלומר אין סכנה מוחשית. בעקבות הקריאה בספר התחלתי לחשוב מה קורה בזמן אמת, כאשר אתה שומע ירי אמיתי; כאשר הדופק עולה ואינך בטוח היכן האויב -

פתאום כל הדימויים מהאימונים הרבים והשונים שעשינו, בין שבירי חי או שלא, נראים לא רלוונטיים ומתגמדים מול הרגע. הכותב מבחינתי מצליח לנסח את אותו הרגע של ההיסוס, ושל ההתנגשות בין התאוריה למציאות. הוא נתן לי שפה לתחושות שקשה לפעמים להבין, במיוחד כאשר עוד לא חוויתי לחימה וכדורים ששורקים מעל הראש. עם זאת הוא גם נתן לי סוג של הקלה: אם חייל אינו יורה אין הפירוש שהוא פחדן - זה אומר שהוא אדם, ומערכת שפשוט מצפה ממנו לירות בלי הכנה נפשית פשוט לא מבינה את מי שהיא

